

॥ तैत्तिरीय ब्राह्मणम् ॥

॥ चतुर्थः प्रश्नः ॥

॥ तैत्तिरीयब्राह्मणे द्वितीयाष्टके चतुर्थः प्रपाठकः ॥

जुष्टो दमूना अतिथिर्दुरोणे। इमन्नो यज्ञमुप याहि विद्वान्।
विश्वा अग्रेऽभियुजो विहत्य। शत्रूयतामा भरा भोजनानि।
अग्रे शर्ध महते सौभगाय। तव द्युम्नान्युत्तमानि सन्तु।
सञ्जास्पत्यः सुयममा कृणुष्व। शत्रूयतामभि तिष्ठा महाः
सि। अग्रे यो नोऽभितो जनः। वृको वारो जिघांसति॥१॥
तास्त्वं वृत्रहं जहि। वस्वस्मभ्यमा भरा अग्रे यो
नोऽभिदासति। समानो यश्च निष्ठः। इध्मस्यैव प्रक्षायतः।
मा तस्योच्छेषि किञ्चन। त्वमिन्द्राभिभूरसि। देवो
विज्ञातवीर्यः। वृत्रहा पुरुचेतनः। अप प्राच इन्द्र विश्वाः
अमित्रान्॥२॥

अपापांचो अभिभूते नुदस्व। अपोदीचो अपशूराधरा च ऊरौ।
यथा तव शर्मन्मदेम। तमिन्द्रं वाजयामसि। महे वृत्राय
हन्तवे। स वृषा वृषभो भुवत्। युजे रथङ्गवेषणः हरिभ्याम्।
उप ब्रह्माणि जुजुषाणमस्थुः। विबाधिष्टास्य रोदसी महित्वा।
इन्द्रो वृत्राण्यप्रतीजघ्नवान्॥३॥

हव्यवाहमभिमातिषाहम्। रक्षोहणं पृतनासु जिष्णुम्।
ज्योतिष्मन्तन्दीद्यतं पुरन्धिम्। अग्निः स्विष्टकृतमा हुवेम।

स्विष्टमग्ने॑ अभि॑ तत्पृ॒णाहि॑ । विश्वा॑ दे॒व पृ॒त॒ना अ॒भि ष्या॑ ।
उ॒रु॒न्नः प॒न्था॑ प्रदि॒शन्विभा॑हि । ज्योति॑ष्मद्वेह्य॒जर॑न्न आयुः॑ ।
त्वाम॑ग्ने ह॒विष्म॑न्तः । दे॒वं म॒र्ता॑स ईडते॑ ॥ ४ ॥

मन्ये॑ त्वा जा॒तवे॑दसम् । स ह॒व्या व॑क्ष्यानु॒षक् । विश्वा॑नि नो
दु॒र्गहा॑ जा॒तवे॑दः । सिन्धु॑न्न ना॒वा दु॑रि॒ताऽति॑ पर्षि । अग्ने॑
अ॒त्रि॒वन्मन॑सा गृणा॒नः । अ॒स्माकं॑ बो॒ध्यवि॑ता त॒नूना॑म् । पू॒षा
गा अ॒न्वे॑तु नः । पू॒षा र॑क्ष॒त्वर्व॑तः । पू॒षा वाज॑ः स॒नोतु॑ नः ।
पू॒षेमा॑ आशा॒ अनु॑वेद॒ सर्वाः॑ ॥ ५ ॥

सो अ॒स्माः अभ॑यतमेन नेषत् । स्व॒स्ति॒दा अ॒घृणिः॑
सर्व॑वीरः । अ॒प्र॒युच्छ॑न्पुर ए॒तु प्र॒जा॒नन् । त्वम॑ग्ने स॒प्रथा॑ असि ।
जुष्टो॑ होता॒ वरे॑ण्यः । त्वया॑ य॒ज्ञं वि॑त॒न्वते॑ । अ॒ग्नी र॑क्षाः॒सि
से॒धति॑ । शु॒क्रशो॑चि॒रम॑र्त्यः । शु॒चिः पा॒वक॑ ईड्यः । अग्ने॑ रक्षा॑
णो अ॒ह॑सः ॥ ६ ॥

प्रति॑ ष्म दे॒व री॑षतः । तपि॑ष्ठैर॒जरो॑ दह । अग्ने॑ ह॒सि
न्य॑त्रिणम् । दी॒द्यन्म॑र्त्येष्वा । स्वे क्षये॑ शुचि॒व्रत॑ । आ वा॑त
वा॒हि भे॑षजम् । वि वा॑त वा॒हि य॒द्रपः॑ । त्व॒ हि वि॒श्वभे॑षजः ।
दे॒वाना॑न्दू॒त ई॒य॑से । द्वावि॒मौ वा॒तौ वा॒तः ॥ ७ ॥

आ सिन्धो॑रा प॒रा॒वतः॑ । दक्षं॑ मे अ॒न्य आ॒वातु॑ । प॒रा॒न्यो वा॑तु
य॒द्रपः॑ । यद॒दो वा॑त ते गृहे । अ॒मृत॑स्य नि॒धिर्हि॑तः । ततो॑ नो
दे॒हि जी॒वसे॑ । ततो॑ नो धे॒हि भे॑षजम् । ततो॑ नो म॒ह आ॒व॒ह ।

वा॒त् आ॒वा॒त् भे॒ष॒जम् । श॒म्भूर्म॑यो॒भूर्नो॑ हृ॒दे ॥८॥

प्र ण॒ आ॒यू॑षि॒ तारि॑षत् । त्वम॑ग्रे अ॒यासि॑ । अ॒या स॒न्मन॑सा
हि॒तः । अ॒या सन् ह॒व्यमू॑हिषे । अ॒या नो॑ धेहि भे॒ष॒जम् । इ॒ष्टो
अ॒ग्निरा॑हु॒तः । स्वा॒र्हाकृ॑तः पि॒प॒र्तु नः । स्व॒गा दे॒वेभ्य॑ इ॒दन्न॑मः ।
का॒मो भू॑तस्य॒ भव्य॑स्य । स॒म्राडे॑को वि॒राज॑ति ॥९॥

स इ॒दं प्र॑ति पप्रथे । ऋ॒तूनु॑त्सृ॒जते॑ व॒शी । का॒मस्त॑दग्रे
सम॑वर्त॒ताधि॑ । मन॑सो रे॒तः प्र॑थ॒मं यदा॑सीत् । स॒तो
ब॒न्धुम॑स॒ति नि॑रविन्दन् । हृ॒दि प्र॑ती॒ष्या क॒वयो॑ मनी॒षा ।
त्वया॑ म॒न्यो स॒रथ॑मा॒रुज॑न्तः । ह॒र्षमा॑णासो धृष॒ता म॑रु॒त्वः ।
ति॒ग्मेष॑व॒ आयु॑धा स॒श्शि॒शानाः॑ । उप॒ प्रय॑न्ति॒ नरो॑
अ॒ग्निरू॑पाः ॥१०॥

म॒न्युर्भ॑गो म॒न्युरे॒वास॑ दे॒वः । म॒न्युर॑हो॒ता व॑रु॒णो वि॒श्ववे॑दाः ।
म॒न्युं वि॑श ईडते दे॒वय॑न्तीः । पा॒हि नो॑ म॒न्यो तप॑सा श्रमे॑ण ।
त्वम॑ग्रे व्रत॒भृच्छु॑चिः । दे॒वा आ॑सा॒दया॑ इ॒ह । अ॒ग्रे ह॒व्याय॑
वोढ॑वे । व्र॒तानु॑बिभ्र॒द्व्रत॑पा अदा॒भ्यः । यजा॑ नो दे॒वा अ॒जरः॑
सु॒वीरः॑ । दध॑द्र॒त्नानि॑ सु॒विदा॑नो अ॒ग्रे । गो॒पाय॑ नो जी॒वसे॑
जा॒तवे॑दः ॥११॥

जिघा॑ंसत्य॒मित्रा॑ङ्घ्र॒न्वानी॑डते॒ सर्वा॒ अ॒हंसो॑ वा॒तो हृ॒दे रा॑जत्य॒ग्निरू॑पाः सु॒विदा॑नो अ॒ग्न ए॒कं च ॥१॥

[१]

चक्षु॑षो हे॒ते मन॑सो हे॒ते । वा॒चो हे॒ते ब्र॒ह्म॑णो हे॒ते । यो
मा॑ऽघा॒युर॑भि॒दास॑ति । तम॑ग्रे मे॒न्या मे॒नि कृ॑णु । यो मा॒ चक्षु॑षा

यो मनसा। यो वाचा ब्रह्मणाऽघायुरभिदासति। तयोऽग्रे त्वमेन्या। अमुममेनि कृणु। यत्किञ्चासौ मनसा यच्च वाचा। यज्ञैर्जुहोति यजुषा हविर्भिः॥१२॥

तन्मृत्युर्निर्ऋत्या संविदानः। पुरादिष्टादाहुतीरस्य हन्तु। यातुधाना निर्ऋतिरादुरक्षः। ते अस्य घन्त्वन्तेन सत्यम्। इन्द्रेषिता आज्यमस्य मध्नन्तु। मा तत्समृद्धिं यदसौ करोति। हन्मि तेऽहं कृतं हविः। यो मे घोरमचीकृतः। अपाञ्चौ त उभौ बाहू। अपनह्याम्यास्यम्॥१३॥

अपं नह्यामि ते बाहू। अपं नह्याम्यास्यम्। अग्नेर्देवस्य ब्रह्मणा। सर्वन्तेऽवधिषं कृतम्। पुराऽमुष्यं वषट्कारात्। यज्ञन्देवेषु नस्कृधि। स्विष्टमस्माकं भूयात्। माऽस्मान्प्रापन्नरातयः। अन्ति दूरे सतो अग्ने। भ्रातृव्यस्याभिदासतः॥१४॥

वषट्कारेण वज्रेण। कृत्यां हन्मि कृतामहम्। यो मा नक्तन्दिवा सायम्। प्रातश्चाहो निपीयति। अद्या तमिन्द्र वज्रेण। भ्रातृव्यं पादयामसि। इन्द्रस्य गृहोऽसि तन्त्वा। प्रपद्ये सगुः साश्वः। सह यन्मे अस्ति तेन। ईडे अग्निं विपश्चितम्॥१५॥

गिरा यज्ञस्य साधनम्। श्रुष्टीवानन्धितावानम्। अग्ने श्केम ते वयम्। यमं देवस्य वाजिनः। अति द्वेषांसि तरेम। अवतं मा समनसौ समोकसौ। सचेतसौ सरेतसौ। उभौ

मामवतञ्जातवेदसौ। शिवौ भवतमद्य नः। स्वयं कृण्वानः
सुगमप्रयावम्॥१६॥

तिग्मशृङ्गो वृषभः शोशुचानः। प्रल० सुधस्थमनु पश्यमानः।
आ तन्तुमग्निर्दिव्यन्ततान। त्वन्नस्तन्तुरुत सेतुरग्रे। त्वं पन्था
भवसि देवयानः। त्वयाऽग्रे पृष्ठं वयमारुहेम। अथा देवैः
संधमादं मदेम। उदुत्तमं मुमुग्धि नः। वि पाशं मध्यमश्रुत।
अवाधमानि जीवसे॥१७॥

वय० सोम व्रते तव। मनस्तनूषु बिभ्रतः। प्रजावन्तो
अशीमहि। इन्द्राणी देवी सुभगा सुपत्नी। उद०शेन
पतिविद्ये जिगाय। त्रि०शदस्या जघनय्यौजनानि। उपस्थ
इन्द्र० स्थविरं बिभर्ति। सेना ह नाम पृथिवी धनञ्जया।
विश्वव्यचा अदितिः सूर्यत्वक्। इन्द्राणी देवी प्रासहा
ददाना॥१८॥

सा नो देवी सुहवा शर्म यच्छतु। आत्वाऽहार्षमन्तरभूः।
ध्रुवस्तिष्ठाविचाचलिः। विशस्त्वा सर्वा वाञ्छन्तु। मा
त्वद्राष्ट्रमधि भ्रशत्। ध्रुवा द्यौर्ध्रुवा पृथिवी। ध्रुवं
विश्वमिदञ्जगत्। ध्रुवा ह पर्वता इमे। ध्रुवो राजा
विशामयम्। इहैवैधि मा व्यथिष्ठाः॥१९॥

पर्वत इवाविचाचलिः। इन्द्र इवेह ध्रुवस्तिष्ठ। इह राष्ट्रमु
धारय। अभितिष्ठ पृतन्यतः। अधरे सन्तु शत्रवः। इन्द्र इव

वृत्रहा तिष्ठ। अपः क्षेत्राणि सञ्जयन्। इन्द्रं एणमदीधरत्।
ध्रुवन्ध्रुवेण हविषा। तस्मै देवा अधिब्रवन्। अयं च
ब्रह्मणस्पतिः॥२०॥

हविर्भिरास्यमभि दासतो विपश्चित्प्रयावञ्जीवसे ददाना व्यथिष्ठा ब्रवन्नेकं च॥२॥ [२]

जुष्टीं नरो ब्रह्मणा वः पितॄणाम्। अक्षमव्ययन्न किलारिषाथ।
यच्छक्करीषु बृहता रवेण। इन्द्रे शुष्ममदधाथा वसिष्ठाः।
पावका नः सरस्वती। वाजैर्भिर्वाजिनीवती। यज्ञं वष्टु धिया
वसुः। सरस्वत्यभिनी नेषि वस्यः। मा पस्फरीः पयसा मा
न आधक्। जुषस्व नः सख्या वेश्या च॥२१॥

मा त्वक्षेत्राण्यरणानि गन्म। वृञ्जे हविर्मसा बर्हिरग्नौ।
अयामि सुगृधृतवती सुवृक्तिः। अम्यक्षि सद्य सदाने पृथिव्याः।
अश्रायि यज्ञः सूर्ये न चक्षुः। इहार्वाश्चमति ह्वये। इन्द्रं जैत्राय
जेतवे। अस्माकमस्तु केवलः। अर्वाश्चमिन्द्रममुतो हवामहे।
यो गोजिद्धनजिदश्चजिद्यः॥२२॥

इमन्नो यज्ञं विह्वे जुषस्व। अस्य कुर्मो हरिवो
मेदिनन्त्वा। असंमृष्टो जायसे मातृवोः शुचिः। मन्द्रः
कविरुदतिष्ठो विवस्वतः। घृतेन त्वा वर्धयन्नग्न आहुत।
धूमस्ते केतुरभवद्विवि श्रितः। अग्निरग्रे प्रथमो देवतानाम्।
संयातानामुत्तमो विष्णुरासीत्। यजमानाय परिगृह्य देवान्।
दीक्षयेदं हविरा गच्छतन्नः॥२३॥

अग्निश्च विष्णो तप उत्तमं महः। दीक्षापालेभ्योऽवनतं हि

शक्रा। विश्वैर्देवैर्यज्ञियैः संविदानौ। दीक्षामस्मै यजमानाय
धत्तम्। प्र तद्विष्णुः स्तवते वीर्याय। मृगो न भीमः कुचरो
गिरिष्ठाः। यस्योरुषु त्रिषु विक्रमणेषु। अधि क्षियन्ति भुवनानि
विश्वा। नूमर्तो दयते सनिष्यन् यः। विष्णाव उरुगायाय
दाशत्॥२४॥

प्र यः सूत्राचा मनसा यजातै। एतावन्तन्नर्यमा विवासात्।
विचक्रमे पृथिवीमेष एताम्। क्षेत्राय विष्णुर्मनुषे दशस्यन्।
ध्रुवासौ अस्य कीरयो जनांसः। उरुक्षितिः सुजनिमा
चकार। त्रिदेवः पृथिवीमेष एताम्। विचक्रमे शतर्चसं
महित्वा। प्र विष्णुरस्तु तवसस्तवीयान्। त्वेषः ह्यस्य
स्थविरस्य नाम॥२५॥

होतारश्चित्ररथमध्वरस्य। यज्ञस्ययज्ञस्य केतुः रुशन्तम्।
प्रत्यर्धिन्देवस्यदेवस्य मूहा। श्रिया त्वग्निमतिथिं जनानाम्।
आ नो विश्वाभिरूतिभिः सजोषाः। ब्रह्म जुषाणो हर्यश्च
याहि। वरीवृजत्स्थविरेभिः सुशिप्रा। अस्मे दधद्वृषणः
शुष्ममिन्द्र। इन्द्रः सुवर्षा जनयन्नहानि। जिगायोशिग्भिः
पृतना अभि श्रीः॥२६॥

प्रारोचयन्मनवे केतुमहाम्। अविन्दज्योतिर्बृहते रणाय।
अश्विनाववसे निह्वये वाम्। आ नूनं यातः सुकृताय
विप्रा। प्रातर्युक्तेन सुवृता रथेन। उपागच्छतमवसागतन्नः।

अविष्टन्धीष्वश्विना न आसु। प्रजावद्रेतो अहयन्नो
अस्तु। आवा॑न्तो॒के तनये॑ तूतु॑जानाः। सुर॑त्ना॒सो
देववी॑तिङ्गमेम॥ २७ ॥

त्व॑ सोम॒ क्रतु॑भिः सु॒क्रतु॑र्भूः। त्वद॒न्दक्षैः सु॒दक्षो॑ वि॒श्ववे॑दाः।
त्वं वृषा॑ वृष॒त्वेभि॑र्महि॒त्वा। द्यु॒मेभि॑र्द्यु॒म्यभ॑वो नृच॒क्षाः।
अषा॑ढय्यु॒त्सु पृ॒तना॑सु पप्रि॒म्। सु॒वर्षा॑म॒प्स्वां वृ॒जन॑स्य
गो॒पाम्। भ॒रेषु॑जा॑ सु॒क्षिति॑ सु॒श्रव॑सम्। जय॑न्त॒न्त्वाम॑नु
मदे॒म सोम॑। भवा॑ मि॒त्रो न शे॒व्यो घृ॒तासु॑तिः। वि॒भूत॑द्युम्
एव॒ या उ॑ स॒प्रथाः॥ २८ ॥

अधा॑ ते वि॒ष्णो वि॒दुषा॑ चि॒दृध्यः॑। स्तोमो॑ य॒ज्ञस्य॒ राध्यो॑
ह॒विष्म॑तः। यः पू॒र्व्याय॑ वे॒धसे॒ नवी॑यसे। सु॒मज्ज्ञा॑नये
वि॒ष्णवे॒ ददा॑शति। यो जा॒तम॒स्य म॑ह॒तो म॒हि ब्रवा॑त्। सेदु॒
श्रवो॑भिर्यु॒ज्यं चि॒दभ्य॑सत्। तमु॑ स्तो॒तारः पू॒र्व्यं यथा॑ वि॒द
ऋ॒तस्य॑। गर्भ॑ सु॒हृविषा॑ पिप॒र्तन॑। आ॒ऽस्य॑ जा॒नन्तो॒ नाम॑
चि॒द्विव॑क्तन। बृ॒हत्ते॑ वि॒ष्णो सु॒मतिं॑ भ॒जाम॑हे॥ २९ ॥

इ॒मा धा॒ना घृ॒तसु॑वः। हरी॑ इ॒होप॑वक्षतः। इन्द्र॑ सु॒खत॑मे॒ रथे॑।
ए॒ष ब्र॒ह्मा प्र॑ते॒महे॑। वि॒दथे॑ श॑सिष॒ हरी॑। य ऋ॒त्वियः॑ प्र॑ते
वन्वे। व॒नुषो॑ ह॒र्यत॑मदम्। इन्द्रो॒ नाम॑ घृ॒तन्न॑यः। ह॒रिभि॑श्चार्
सेच॑ते। श्रु॒तो गु॒ण आ त्वा॑ वि॒शन्तु॥ ३० ॥

ह॒रिर्व॑र्षस॒ङ्गिरः॑। आच॑र्षणि॒प्रा वृष॑भो जना॑नाम्। राजा॑
कृ॒ष्टीना॑ पुरु॒हूत॑ इन्द्रः। स्तु॒तश्र॑व॒स्यन्न॑व॒सोप॑म॒द्रिक्। यु॒क्ता

हरी वृषणायाँह्यर्वाङ्। प्र यत्सिन्धवः प्रसवं यदायन्। आपः
समुद्रं रथ्यैव जग्मुः। अतश्चिदिन्द्रः सदसो वरीयान्।
यदीँ सोमः पृणति दुग्धो अँशुः। ह्यामसि त्वेन्द्र
याँह्यर्वाङ्॥ ३१॥

अरन्ते सोमस्तनुवे भवाति। शतक्रतो मादयस्वा सुतेषु।
प्रास्माँ अँव पृतनासु प्रयुत्सु। इन्द्राय सोमाँः प्रदिवो
विदानाः। ऋभुर्येभिर्वृषपर्वा विहायाः। प्रयम्यमाणान्प्रति षू
गृभाय। इन्द्र पिब वृषधूतस्य वृष्णाँ। अहेडमान् उपयाहि
यज्ञम्। तुभ्यं पवन्त इन्द्रवः सुतासँ। गावो न वज्रिन्स्वमोको
अच्छँ॥ ३२॥

इन्द्रा गँहि प्रथमो यज्ञियानाम्। या ते काकुत्सुकृता या
वरिष्ठा। यया शश्वत्पिबसि मध्वँ ऊर्मिम्। तया पाहि प्र ते
अध्वर्युरस्थात्। सन्ते वज्रो वर्ततामिन्द्र गव्युः। प्रातर्युजा
वि बोधय। अश्विनावेह गच्छतम्। अस्य सोमस्य पीतयै।
प्रातर्यावाणा प्रथमा यजध्वम्। पुरा गृध्रादररुषः पिबाथः।
प्रातर्हि यज्ञमश्विना दधाते। प्रशँसन्ति कवयः पूर्वभाजः।
प्रातर्यजध्वमश्विना हिनोत। न सायमस्ति देवया अजुष्टम्।
उतान्यो अस्मद्यजते विचायः। पूर्वः पूर्वो यजमानो
वनीयान्॥ ३३॥

चाश्वजिद्यो गच्छतत्रो दाशत्रामाँभिर्गर्गमेम सप्रथाँ भजामहे विशन्तु याँह्यर्वाङ्च्छँ पिबाथृष्यदँ॥ ३॥ [३]

नक्तं जाताऽस्योषधे। रामे कृष्णे असिंक्रि च। इदँ

रंजनि रजया किलासं पलितं च यत्। किलासश्च
पलितं च। निरितो नाशया पृषत्। आ नः स्वो अंश्नुतां
वर्णः। परां श्वेतानि पातय। असितन्ते निलयनम्।
आस्थानमसितन्तव॥३४॥

असिक्रियस्योषधे। निरितो नाशया पृषत्। अस्थिजस्य
किलासस्य। तनूजस्य च यत्त्वचि। कृत्यया कृतस्य ब्रह्मणा।
लक्ष्मं श्वेतमनीनशम्। सरूपा नाम ते माता। सरूपो नाम
ते पिता। सरूपाऽस्योषधे सा। सरूपमिदं कृधि॥३५॥

शुनं हुवेम मधवानमिन्द्रम्। अस्मिन्भरे नृतमं वाजसातौ।
शृण्वन्तमुग्रमृतये समत्सु। घ्नन्त वृत्राणि सञ्जितं धनानाम्।
धूनुथ द्यां पर्वतान्दाशुषे वसु। नि वो वना जिहते
यामं नो भिया। कोपयथ पृथिवीं पृश्निमातरः। युधे
यदुग्राः पृषतीरयुग्ध्वम्। प्रवेपयन्ति पर्वतान्। विविश्चन्ति
वनस्पतीन्॥३६॥

प्रोवारत मरुतो दुर्मदा इव। देवासः सर्वया विशा। पुरुत्रा
हि सदृङ्ङुसि। विशो विश्वा अनु प्रभु। समत्सु त्वा हवामहे।
समत्स्वग्निमवसे। वाजयन्तो हवामहे। वाजेषु चित्रराधसम्।
सङ्गच्छध्वं संवदध्वम्। सर्वो मनांसि जानताम्॥३७॥

देवा भागं यथा पूर्वे। सञ्जानाना उपासन्त। समानो मन्त्रः
समितिः समानी। समानं मनः सह चित्तमेषाम्। समानङ्केतो

अ॒भि स॒ र॒भ॒ध्वम्। स॒ज्ञाने॑न वो ह॒विषा॑ यजामः। स॒मा॒नी
व॒ आकू॑तिः। स॒मा॒ना हृद॑यानि वः। स॒मा॒नम॑स्तु वो॒ मनः॑।
यथा॑ वः सुस॒हास॑ति॥३८॥

स॒ज्ञान॑न्नः स्वैः। स॒ज्ञान॑मरणैः। स॒ज्ञान॑मश्विना युवम्।
इ॒हास्मा॑सु नियच्छतम्। स॒ज्ञानं॑ मे बृह॒स्पतिः॑। स॒ज्ञान॑
सवि॒ता क॑रत्। स॒ज्ञान॑मश्विना युवम्। इ॒ह म॒ह्यं नि य॑च्छतम्।
उप॑ च्छा॒यामि॑व घृ॒णैः। अग॑न्म॒ शर्म॑ ते व॒यम्॥३९॥

अ॒ग्ने हि॑रण्यस॒न्द॒शः। अ॒द॒ब्धेभिः॑ स॒वितः॑ पा॒युभि॑द्वम्।
शि॒वेभि॑र॒द्य परि॑पाहि नो॒ गय॑म्। हि॑रण्यजिह्वः सुवि॒ताय॑
नव्य॑से। रक्षा॒ माकि॑र्नो अ॒घश॑स ईशत। मदे॑मदे॒ हि नो॑
द॒दुः। यू॒था गवा॑मृजु॒क्रतुः॑। सङ्ग॑भाय पु॒रू॒शता॑। उ॒भया॑
ह॒स्त्या व॑सु। शि॒शी॒हि रा॒य आ भ॑र॥४०॥

शि॒प्रि॒न्वाजा॑नां पते। शची॑व॒स्तव॑ द॒स॒ना॑। आ तू न
इन्द्र॑ भाजय। गोष्व॑श्वेषु शु॒भ्रुषु॑। स॒हस्रे॑षु तुवीमघ। यद्दे॑वा
देव॑हेडनम्। देवा॑सश्च॒कृमा॑ व॒यम्। आदि॑त्या॒स्तस्मा॑न्मा
यू॒यम्। ऋ॒तस्य॑र्तेन॑ मु॒श्चत॑। ऋ॒तस्य॑र्तेना॑दि॒त्याः॥४१॥

यज॑त्रा मु॒श्चते॒ह मा॑। य॒ज्ञैर्वो॑ य॒ज्ञवा॑हसः। आ॒शि॒क्षन्तो॑
न शे॑किम। मेद॑स्वता॒ यज॑मानाः। सु॒चाऽऽज्ये॑न॒ जुह॑तः।
अ॒का॒मा वो॑ वि॒श्वेदे॑वाः। शि॒क्षन्तो॑ नोप॑ शेकिम। यदि॑
दिवा॒ यदि॑ न॒क्तम्। ए॒न ए॒न॒स्यो॑क॑रत्। भू॒तं मा॒ तस्मा॑द्भ॒व्यं

च॥४२॥

द्रुप॒दादि॒व मु॒ञ्चतु॑। द्रुप॒दादि॒वेन्मु॑मुचा॒नः। स्वि॒न्नः स्ना॒त्वी
मला॑दि॒व। पू॒तं प॒वित्रे॑णे॒वाज्य॑म्। वि॒श्वे मु॒ञ्चन्तु॑ मै॒नसः॑।
उ॒द्वय॑न्तम॑स॒स्परि॑। प॒श्यन्तो॑ ज्योति॒रुत्त॑रम्। दे॒वन्दे॑व॒त्रा
सूर्य॑म्। अग॑न्मु॒ ज्योति॑रुत्त॒मम्॥४३॥

तव॑ कृ॒षि वन॑स्पती॒ज्ञान॑ताम॒संति व॒यं भ॑रादित्याश्च॒ नव॑ च॥४॥ [४]

वृषा॒सो अ॒शुः प॑वते ह॒विष्मा॑न्त्सोमः॑। इन्द्र॑स्य भा॒ग
ऋ॒तयुः॑ श॒तायुः॑। स मा॒ वृषा॑णं वृष॒भं कृ॑णोतु। प्रि॒यं
वि॒शाꣳ सर्व॑वीरꣳ सु॒वीर॑म्। कस्य॑ वृषा॑ सु॒ते सचा॑।
नि॒युत्वा॑न्वृष॒भो र॑णत्। वृ॒त्रहा॑ सोम॑पीतये। यस्ते॑ शृङ्ग॑
वृषो॑नपात्। प्र॒णपा॑त्कुण्ड॒पाय्यः॑। न्य॑स्मिन्दध्र॒ आ मनः॑॥४४॥

तꣳ स॒ध्रीची॑रू॒तयो॑ वृ॒ष्णि॑यानि। पौ॒ꣳस्या॑नि नि॒युतः॑
सश्चुरि॒न्द्रम्। स॒मु॒द्रन्न॑ सिन्ध॒व उ॒क्थ॑शुष्माः। उ॒रु॒व्यच॑स॒ङ्गिर॑
आ वि॑शन्ति। इन्द्रा॑य॒ गिरो॑ अ॒नि॒शित॑सर्गाः। अ॒पः
प्रैर॑य॒न्त्सग॑रस्य बु॒ध्रात्। यो अ॒क्षे॑णेव च॒क्रिया॑ श॒ची॑भिः।
विष्व॑क्त॒स्तम्भं॑ पृ॒थि॒वीमु॑त द्याम्। अ॒क्षौद॑य॒च्छव॑सा
क्षाम॑बुध्रम्। वा॒र्णवा॑त॒स्तवि॑षीभि॒रिन्द्रः॑॥४५॥

दृ॒ढान्यौ॑घ्रादु॒शमा॑न् ओजः॑। अवा॑भि॒नत्कु॑भः पर्व॑तानाम्।
आ नो॑ अ॒ग्ने सु॒के॒तुना॑। र॒यिं वि॒श्वायु॑पोषसम्। मा॒र्डीक॑न्धे॒हि
जी॒वसे॑। त्वꣳ सोम॑ म॒हे भ॑गम्। त्वं यू॒न ऋ॑ताय॒ते।
दक्ष॑न्दधासि जी॒वसे॑। रथ॑य्यु॒ञ्जते॑ म॒रुतः॑ शु॒भे सु॑गम्। सू॒रो

न मि॒त्रावरु॑णा गवि॑ष्टिषु॥४६॥

रजा॑सि चि॒त्रा विच॑रन्ति त॒न्यवः॑। दि॒वः संम्रा॑जा पय॑सा
न उक्ष॑तम्। वाच॑सु मि॒त्रावरु॑णा विरा॑वतीम्। प॒र्जन्य॑श्चि॒त्रां
व॑दति त्विषी॑मतीम्। अ॒भ्रा व॑सत मरुतः सुमा॑यया। द्यां
व॑र्षयतमरु॒णाम॑रेपसम्। अयु॑क्त स॒प्त शु॒न्युवः॑। सू॒रो रथ॑स्य
न॒म्रियः॑। ताभि॑र्याति स्वयु॑क्तिभिः। वहि॑ष्ठेभिर्वि॒हर॑न् यासि
तन्तु॑म्॥४७॥

अ॒व॒व्यय॑न्नसित॒न्देव॑ वस्वः॑। दवि॑ध्वतो र॒श्मयः॑ सू॒र्यस्य॑।
च॒र्म॒वावा॑धुस्तमो॑ अ॒प्स्वन्तः॑। प॒र्जन्या॑य प्र गा॑यत। दि॒वस्पु॑त्राय
मी॒दुषै॑। स नो॑ यवसंमिच्छतु। अ॒च्छा वद॑ तवसं॒ङ्गीर्भि॑राभिः।
स्तु॒हि प॒र्जन्य॑न्नम॒साऽऽवि॑वासा। कनि॑क्रदद्वृष॒भो जी॑रदानुः।
रेतो॑ दधा॒त्वोष॑धीषु गर्भ॑म्॥४८॥

यो गर्भ॑मोष॑धीनाम्। गवा॑ कृ॒णोत्य॑र्वताम्। प॒र्जन्यः॑
पुरु॑षीणा॑म्। तस्मा॒ इदा॑स्ये ह॒विः। जू॒होता॑ मधु॑मत्तमम्।
इडा॑न्नः सं॒यत॑ङ्करत्। ति॒स्रो यद॑ग्रे श॒रद॑स्त्वामित्। शुचि॑द्वृ॒तेन॑
शुच॑यः सप॒र्यन्। नामा॑नि चिद्व॒धिरे य॒ज्ञिया॑नि। असू॑दयन्त
तनु॑वः सुजा॑ताः॥४९॥

इन्द्र॑श्च नः शुना॑सीरौ। इ॒मं य॒ज्ञं मि॑मिक्षतम्। गर्भ॑न्धत्त॑
स्व॒स्तये॑। ययो॑रि॒दं विश्वं॑ भुव॑नमा वि॒वेश। ययो॑रान॒न्दो
निहि॑तो मह॑श्च। शुना॑सीरावृ॒तुभिः॑ संविदा॒नौ। इन्द्र॑वन्तौ

ह॒विरि॒दं जु॒षे॒थाम्। आ॒घा॒ये अ॒ग्निमि॒न्ध॒ते। स्तृ॒णन्ति॑
 ब॒र्हि॒रा॒नु॒षक्। येषा॒मिन्द्रो॑ यु॒वा स॒खा। अ॒ग्न इन्द्र॑श्च
 मे॒दि॒ना। ह॒थो वृ॒त्राण्य॑प्र॒ति। यु॒व९ हि वृ॒त्र॒हन्ता॑मा। या॒भ्या९
 सु॒व॒र॒ज॒य॒न्न॒ग्र ए॒व। या॒वा॒न्त॒स्थ॒तु॒र्भु॒व॒न॒स्य॒ म॒ध्यै। प्र॒च॒र॒ष्णी
 वृ॒ष॒णा व॒ज्र॑बा॒हू। अ॒ग्नी इन्द्रा॑वृ॒त्र॒हणा॑ हु॒वे वा॒म्॥५०॥

मन् इन्द्रो गविंष्टिषु तन्तुङ्गर्भ९ सुजाताः सखाः सप्त च॥५॥ [५]

उ॒त नः॑ प्रि॒या प्रि॒यासु॑। स॒प्त॒स्व॒सा सु॒जु॒ष्टा। स॒र॒स्व॒ती
 स्तो॒म्याऽभू॑त्। इ॒मा जु॒ह्वा॒नायु॑ष्म॒दा नमो॑भिः। प्र॒ति स्तो॒म९
 स॒र॒स्व॒ति जु॒ष॒स्व। तव॑ श॒र्मन्प्रि॑य॒तमे॒ दधा॑नाः। उ॒प॒स्थे॒याम्
 श॒र॒ण॒न्न वृ॑क्ष॒म्। त्रि॒णि प॒दा वि॒च॒क्रमे॑। वि॒ष्णु॒र्गो॒पा अ॒दा॒भ्यः।
 ततो॑ ध॒र्मा॒णि धा॒रय॑न्॥५१॥

तद॑स्य प्रि॒यम॒भि पा॒थो अ॒श्या॒म्। नरो॑ यत्र॑ दे॒व॒यवो॑ म॒द॒न्ति।
 उ॒रु॒क्र॒म॒स्य स॒ हि ब॒न्धुरि॒त्था। वि॒ष्णोः प॒दे प॑र॒मे म॒ध्व उत्सः॑।
 कृ॒त्वा॒दा अ॑स्थु॒ श्रेष्ठः॑। अ॒द्य त्वा॑ व॒न्वन्त्सु॒रे॒क्णाः। म॒र्त आ॒ना॒श
 सु॒वृ॒क्ति॒म्। इ॒मा ब्र॑ह्म ब्रह्म॒वाह॑। प्रि॒या त॒ आ ब॒र्हिः सी॒द।
 वी॒हि सू॒र पु॒रो॒डा॒श॒म्॥५२॥

उ॒प नः॑ सू॒नवो॑ गि॒रः। शृ॒ण्वन्त्व॒मृ॒त॒स्य॒ ये। सु॒मृ॒डी॒का भ॑वन्तु
 नः। अ॒द्या नो॑ दे॒व स॒वितः॑। प्र॒जाव॑त्सा॒वीः सौ॒भ॒गम्। प॒रा
 दु॒ष्प्रि॒य९ सु॒व। वि॒श्वानि॑ दे॒व स॒वितः॑। दु॒रि॒ता॒नि प॒रा सु॒व।
 य॒द्भ॒द्रन्त॑न् आ सु॒व। शु॒चि॒म॒र्कैर्बृ॑ह॒स्पति॑म्॥५३॥

अध्वरेषु नमस्यत। अनाम्योज आ चके। या धारयन्त देवा
सुदक्षा दक्षपितारा। असुर्याय प्रमहसा। स इत् क्षेति सुधित
ओकसि स्वे। तस्मा इडां पिन्वते विश्वदानीं। तस्मै विशः
स्वयमेवानमन्ति। यस्मिन्ब्रह्मा राजनि पूर्वं एति। सकृतिमिन्द्र
सच्युतिम्। सच्युतिञ्जघनच्युतिम्॥५४॥

कनात्काभान्न आ भरा। प्रयप्स्यन्निव सुक्थ्यौ। वि न
इन्द्र मृधौ जहि। कनीखुनदिव सापयन्। अभि नः
सुष्टुतिन्नय। प्रजापतिः स्त्रियां यशः। मुष्कयोरदधात्सपम्।
कामस्य तृप्तिमानन्दम्। तस्याग्ने भाजयेह मां। मोदः प्रमोद
आनन्दः॥५५॥

मुष्कयोर्निहितः सपः। सृत्वेव कामस्य तृप्याणि। दक्षिणानां
प्रतिग्रहे। मनसश्चित्तमाकृतिम्। वाचः सत्यमशीमहि।
पशूनां रूपमन्नस्य। यशः श्रीः श्रयतां मयि। यथाऽहमस्या
अतृपः स्त्रियै पुमान्। यथा स्त्री तृप्यति पुंसि प्रिये प्रिया।
एवं भगस्य तृप्याणि॥५६॥

यज्ञस्य काम्यः प्रियः। ददामीत्यग्निर्वदति। तथेति वायुराह
तत्। हन्तेति सत्यश्चन्द्रमाः। आदित्यः सत्यमोमिति।
आपस्तत्सत्यमा भरन्। यशो यज्ञस्य दक्षिणाम्। असौ
मे कामः समृद्धताम्। न हि स्पशमविदन्नन्यमस्मात्।
वैश्वानरात्पुरणुतारमग्नेः॥५७॥

अथेममन्थन्नमृतममूराः। वैश्वानरङ्गैर्त्रजित्याय देवाः।

येषा॑मि॒मे पूर्वे॑ अ॒र्मास॑ आ॒सन्। अ॒यूपाः स॒द्य विभृ॑ता पु॒रूणि॑।
वैश्वान॑र॒ त्वया॑ ते नु॒त्ताः। पृ॒थि॒वीम॒न्याम॑भि॒तस्थु॑र्जना॑सः।
पृ॒थि॒वीं मा॒तरं॑ म॒हीम्। अ॒न्तरि॑क्षमु॒प ब्रु॒वे। बृ॒ह॒तीमू॒तये॑
दि॒वम्। वि॒श्वं बि॒भर्ति॑ पृ॒थि॒वी॥५८॥

अ॒न्तरि॑क्षं वि पंप्र॒थे। दु॒हे द्यौर्बृ॒ह॒ती प॒यः। न ता न॑शन्ति॒ न
द॑भाति॒ तस्करः॑। नैना॑ अ॒मित्रो॑ व्य॒थिरा॑द॒धर्ष॑ति। दे॒वाश्च॒
याभि॑र्यज॒ते ददा॑ति च। ज्यो॒गिता॑भिः स॒चते॑ गोप॑तिः स॒ह।
न ता अ॒र्वा रे॒णुक॑काटो अश्नु॒ते। न स॑ङ्स्कृ॒तत्र॑मु॒प यन्ति॑
ता अ॒भि। उ॒रुगा॑यमभ॒यन्त॑स्य॒ ता अनु॑। गा॒वो म॒र्त्यस्य॑ वि
च॑रन्ति॒ यज्व॑नः॥५९॥

रा॒त्री व्य॑ख्यदा॒यती॑। पु॒रु॒त्रा दे॒व्यक्ष॑भिः। वि॒श्वा अ॒धि
श्रि॒योऽधि॑ता। उ॒प ते गा॑ इ॒वाक॑रम्। वृ॒णीष्व॑ दु॒हित॑र्दिवः।
रा॒त्री स्तोम॑न्न जि॒ग्युषी॑। दे॒वीं वाच॑म॒जन॑यन्त दे॒वाः। तां
वि॒श्वरू॑पाः प॒शवो॑ वदन्ति। सा नो॑ म॒न्द्रेष॑मूर्ज॒न्दुहा॑ना।
धे॒नुर्वा॑ग॒स्मानु॑प॒ सुष्टु॑तैतु॥६०॥

यद्वा॒ग्वद॑न्त्यवि॒चेत॑नानि॑। रा॒ष्ट्री दे॒वाना॑न्निष॒साद॑ म॒न्द्रा।
च॒तस्र॑ ऊ॒र्जन्दु॑दुहे प॒यांसि॑। क्व॑ स्वि॒दस्याः॑ प॒रमं॑ जंगाम।
गौरी॑ मि॒माय॑ स॒लिलानि॑ तक्ष॑ती। ए॒कप॑दी द्वि॒पदी॑ सा
च॒तुष्प॑दी। अ॒ष्टाप॑दी न॒वप॑दी बभू॒वुषी॑। स॒हस्रा॑क्षरा प॒रमे॑
व्यो॑मन्। तस्या॑ समु॒द्रा अ॒धि वि॒क्षर॑न्ति। तेन॑ जी॒वन्ति॑

प्रदिशश्चतस्रः॥६१॥

ततः क्षरत्यक्षरम्। तद्विश्वमुप जीवति। इन्द्रासूरा
जुनयन्विश्वकर्मा। मरुत्वाँ अस्तु गणवान्सजातवान्।
अस्य सुषा श्वशुरस्य प्रशिष्टिम्। सपत्न्या वाचं मनसा
उपासताम्। इन्द्रः सूरौ अतरद्रजाँसि। सुषा सपत्न्या
श्वशुरोऽयमस्तु। अयँ शत्रूञ्जयतु जरहृषाणः। अयं
वा जयतु वाजसातौ। अग्निः क्षत्रभृदनिभृष्टमोजः।
सहस्रियो दीप्यतामप्रयुच्छन्। विभ्राजमानः समिधान उग्रः।
आऽन्तरिक्षमरुहदगुन्द्याम्॥६२॥

धारयन्पुरोडाशं बृहस्पतिं जघनच्युतिमानन्दो भगंस्य तृप्याण्यग्नेः पृथिवी यज्वन एतु प्रदिशश्चतस्रो
वाजसातौ चत्वारि च॥६॥

[६]

वृषाँऽस्यँशुर्वृषभायं गृह्यसे। वृषाऽयमुग्रो नृचक्षसे। दिव्यः
कर्मण्यो हितो बृहन्नाम। वृषभस्य या ककुत्। विषूवान् विष्णो
भवतु। अयं यो मामको वृषा। अथो इन्द्र इव देवेभ्यः। वि
ब्रवीतु जनेभ्यः। आयुष्मन्तं वर्चस्वन्तम्। अथो अधिपतिं
विशाम्॥६३॥

अस्याः पृथिव्या अध्यक्षम्। इममिन्द्र वृषभं कृणु। यः सुशृङ्गः
सुवृषभः। कल्याणो द्रोण आहितः। कार्षीवल प्रगाणेन।
वृषभेण यजामहे। वृषभेण यजमानाः। अक्रूरेणेव सर्पिषा।
मृधश्च सर्वा इन्द्रेण। पृतनाश्च जयामसि॥६४॥

यस्यायमृषभो हविः। इन्द्राय परिणीयते। जयाति
 शत्रुमायन्तम्। अथो हन्ति पृतन्यतः। नृणामहं प्रणीरसत्।
 अग्रं उद्धिन्दतामसत्। इन्द्र शुष्मन्तनुवा मेरयस्व। नीचा
 विश्वा अभितिष्ठाभिमातीः। नि शृणीह्याबाधं यो नो अस्ति।
 उरुन्नो लोकं कृणुहि जीरदानो॥६५॥

प्रेह्यभि प्रेहि प्र भरा सहस्व। मा विवेनो वि शृणुष्व। जनैषु।
 उदीडितो वृषभ तिष्ठ शुष्मैः। इन्द्र शत्रून्पुरो अस्माकं युध्य।
 अग्रे जेता त्वं जय। शत्रून्सहस ओजसा। वि शत्रून्
 विमृधो नुद। एतन्ते स्तोमन्तुविजात विप्रः। रथन्न धीरः
 स्वपा अतक्षम्। यदीदग्रे प्रतित्वन्देव हर्याः॥६६॥

सुवर्वतीरप एना जयेम। यो घृतेनाभिमानितः। इन्द्र जैत्राय
 जज्ञिषे। स नः सङ्कासु पारय। पृतनासाह्येषु च। इन्द्रो
 जिगाय पृथिवीम्। अन्तरिक्षं सुवर्महत्। वृत्रहा पुरुचेतनः।
 इन्द्रो जिगाय सहसा सहांसि। इन्द्रो जिगाय पृतनानि
 विश्वा॥६७॥

इन्द्रो जातो वि पुरो रुरोज। स नः परस्पा वरिवः कृणोतु।
 अयं कृत्तुरगृभीतः। विश्वजिदुद्धिदित्सोमः। ऋषिर्विप्रः
 काव्येन। वायुरग्रेगा यज्ञप्रीः। साकङ्गन्मनसा यज्ञम्।
 शिवो नियुद्धिः शिवाभिः। वायो शुक्रो अयामि ते। मध्वो
 अग्रन्दिर्विष्टिषु॥६८॥

आ याहि सोम पीतये। स्वारुहो देव नियुत्वता। इममिन्द्र

वर्धय क्षत्रियाणाम्। अयं विशां विशपतिरस्तु राजा। अस्मा
इन्द्र महि वर्चांसि धेहि। अवर्चसङ्कणुहि शत्रुमस्य। इममा
भञ्ज ग्रामे अश्वेषु गोषु। निरमुं भञ्ज योऽमित्रो अस्य। वर्ष्मन्
क्षत्रस्य ककुभि श्रयस्व। ततो न उग्रो वि भञ्जा वसूनि॥६९॥

अस्मे द्यावापृथिवी भूरि वामम्। सन्दुहाथाङ्घ्रिर्मदुधैव
धेनुः। अयं राजा प्रिय इन्द्रस्य भूयात्। प्रियो
गवामोषधीनामुतापाम्। युनज्मि त उत्तरावन्तमिन्द्रम्। येन
जयांसि न परा जयांसि। स त्वाऽकरेकवृषभं स्वानाम्।
अथो राजन्नुत्तमं मानवानाम्। उत्तरस्त्वमधरे ते सपत्न्याः।
एकवृषा इन्द्रसखा जिगीवान्॥७०॥

विश्वा आशाः पृतनाः सञ्जयं जयन्। अभि तिष्ठ शत्रूयतः
सहस्व। तुभ्यं भरन्ति क्षितयो यविष्ठ। बलिमग्ने अन्ति
ओत दूरात्। आ भन्दिष्ठस्य सुमतिश्चिकिद्धि। बृहत्ते
अग्ने महि शर्म भद्रम्। यो देह्यो अनमयद्वधस्त्रैः। यो
अर्यपत्नीरुषसंश्चकार। स निरुध्या नहुषो यहो अग्निः।
विशंश्चक्रे बलिहृतः सहोभिः॥७१॥

प्र सद्यो अग्ने अत्येष्यन्त्यान्। आविर्यस्मै चारुतरो बभूथ।
ईडेन्यो वपुष्यो विभावा। प्रियो विशामतिथिर्मानुषीणाम्।
ब्रह्मज्येष्ठा वीर्या सम्भृतानि। ब्रह्माग्ने ज्येष्ठन्दिवा ततान।
ऋतस्य ब्रह्म प्रथमोत जज्ञे। तेनार्हति ब्रह्मणा स्पर्धितुङ्कः।

ब्रह्म सुचो घृतवतीः। ब्रह्मणा स्वरवो मिताः॥७२॥

ब्रह्म यज्ञस्य तन्तवः। ऋत्विजो ये हविष्कृतः।
शृङ्गाणीवेच्छृङ्गिणां सन्ददृश्रिरे। चषालवन्तः स्वरवः
पृथिव्याम्। ते देवासः स्वरवस्तस्थिवांसः। नमः सखिभ्यः
सन्नाम्नाऽवगात। अभिभूरग्निरंतरद्रजांसि। स्पृधो विहत्य
पृतना अभिश्रीः। जुषाणो म आहुतिं मामहिष्ट। हत्वा
सपत्नान् वरिवस्करन्नः। ईशानन्त्वा भुवनानामभिश्रियम्।
स्तौम्यग्र उरुकृतं सुवीरम्। हविर्जुषाणः सपत्नां
अभिभूरसि। जहि शत्रूँ रप मृधो नुदस्व॥७३॥

विशां जंयामसि जीरदानो हर्या विश्वा दिर्विष्टिषु वसूनि जिगीवान्सहोभिर्मिता नश्चत्वारि च॥७॥

[७]

स प्रत्नवन्नवीयसा। अग्रे द्युम्नेन संयता। बृहत्तन्थ भानुना।
नवन्तु स्तोममग्रये। दिवः श्येनाय जीजनम्। वसोः
कुविद्वनाति नः। स्वारुहा यस्य श्रियो दृशे। रयिर्वीरवतो
यथा। अग्रे यज्ञस्य चेततः। अदाभ्यः पुरणुता॥७४॥

अग्निर्विशां मानुषीणाम्। तूर्णी रथः सदा नवः। नवँ सोमाय
वाजिनै। आज्यं पयसोऽजनि। जुष्टँ शुचितमं वसु। नवँ
सोम जुषस्व नः। पीयूषस्येह तृणुहि। यस्ते भाग ऋता
वयम्। नवस्य सोम ते वयम्। आ सुमतिं वृणीमहे॥७५॥

स नो रास्व सहस्रिणः। नवँ हविर्जुषस्व नः। ऋतुभिः

सोमं भूतमम्। तदङ्गं प्रतिहर्यं नः। राजन्त्सोमं स्वस्तये।
नवः स्तोमन्नवः हविः। इन्द्राग्निभ्यां नि वैदय। तज्जुषेतां
सचैतसा। शुचिन्नु स्तोमन्नवजातमद्य। इन्द्राग्नी वृत्रहणा
जुषेथाम्॥७६॥

उभा हि वाः सुहवा जोहवीमि। ता वाजः सद्य उशते
धेष्ठा। अग्निरिन्द्रो नवस्य नः। अस्य हव्यस्य तृप्यताम्।
इह देवौ सहस्रिणौ। यज्ञन्न आ हि गच्छताम्। वसुमन्तः
सुवर्विदम्। अस्य हव्यस्य तृप्यताम्। अग्निरिन्द्रो नवस्य नः।
विश्वान्देवाः स्तर्पयत॥७७॥

हविषोऽस्य नवस्य नः। सुवर्विदो हि जज्ञिरे। एदं बर्हिः
सुष्टरीमा नवेन। अयं यज्ञो यजमानस्य भागः। अयं
बभूव भुवनस्य गर्भः। विश्वे देवा इदमद्यागमिष्ठाः। इमे नु
द्यावापृथिवी समीचीं। तन्वाने यज्ञं पुरुपेशंसन्धिया। आऽस्मै
पृणीतां भुवनानि विश्वा। प्रजां पुष्टिमृतन्नवेन॥७८॥

इमे धेनू अमृतं ये दुहाते। पयस्वत्युत्तरामेतु पुष्टिः। इमं
यज्ञं जुषमाणे नवेन। समीची द्यावापृथिवी घृताची। यविष्ठो
हव्यवाहनः। चित्रभानुर्घृतासुतिः। नवजातो वि रोचसे।
अग्ने तत्तं महित्वनम्। त्वमग्ने देवताभ्यः। भागे देव न
मीयसे॥७९॥

स एना विद्वान् यक्ष्यसि। नवः स्तोमं जुषस्व नः।

अ॒ग्निः प्र॑थ॒मः प्रा॑श्ना॒तु। स हि वे॒द यथा॑ ह॒विः। शि॒वा
 अ॒स्मभ्य॑मोष॒धीः। कृ॒णोतु॑ वि॒श्वच॑र॒षणिः। भ॒द्रान्नः॑ श्रेयः
 सम॑नैष्ट दे॒वाः। त्वया॑ऽव॒सेन॑ सम॑शीमहि त्वा। स नो
 मयो॒भूः पि॑तो॒ आ वि॑शस्व। शन्तो॒काय॑ त॒नुवै॑ स्यो॒नः। ए॒तमु॒
 त्यं मधु॑ना॒ संयु॑तं॒ यव॑म्। सर॑स्वत्या॒ अधि॑म॒नाव॑च॒र्कषुः।
 इन्द्र॑ आसीत्सीर॑पतिः श॒तक्र॑तुः। की॒नाशा॑ आसन्म॒रुतः॑
 सु॒दान॑वः॥८०॥

पु॒रु॒षता॑ वृ॒णीमहे॑ जु॒षेथा॑न्तर्पयता॒मृत॑न्नवे॒न मी॒यसे॑ स्यो॒नश्च॒त्वारि॑ च॥८॥ [८]

जुष्ट॑श्चक्षु॒षो जु॒ष्टी॑नरो नक्त॒ञ्जाता॑ वृषा॒स उ॒त नो॒ वृषा॑ऽस्य॒ः शुः
 सप्र॑त्नवद॒ष्टौ॥८॥

जुष्टो॑ म॒न्युर्भ॑गो जुष्टी॑ नरो ह॒रिर्व॑र्षस॒ङ्गिरः॑ शि॒प्रिन्वा॑जानामु॒त
 नः प्रि॒या यद्वा॑ग्वद॒न्ती वि॒श्वा आशा॑ अशी॑तिः॥८०॥

जुष्टः॑ सु॒दान॑वः॥

हरिः॑ ओम्॥

इति श्रीकृष्णयजुर्वेदीयतैत्तिरीयब्राह्मणे द्वितीयाष्टके चतुर्थः
 प्रपाठकः समाप्तः॥

This PDF was downloaded from <http://stotrasamhita.github.io>.

GitHub: <http://stotrasamhita.github.io> | <http://github.com/stotrasamhita>

Credits: <http://stotrasamhita.github.io/about/>